

DEO OPTIMO MAXIMO FORTUNANTE!

ENODATIO

1646 5. 7. 6. 15

LEG. IV. V. VI. TIT.

PANDECTARUM

16

POSTREMI,

Quæstionibus materiæ subjectæ

convenientibus illustrata & ad disputandum,

In Celeberrimâ Academia Wittebergensi,

Ex decreto atq; Authoritate Amplissimi

Collegij Juridici proposita

ab

HENRICO COSELIO

de Pezlinovez J. U. D.

Respondente

GEORGIO FRIDERICO Nageln

Hal: Sax.

Habebitur

Ad diem 6 Julij.
horis & loco consuetis.

WITTEBERGÆ,

Typis JOHANNIS RÔHNERI, Acad. Typogr.

ANNO M DC XLVI.

I. N. J.

LEX. IV.

Elle) Voluntas est facultas

seu visanimi, quâ bonum expeti-
mus, malum averſamur, duce ra-
tione. Estq; duplex, remiſſa nempè
& integra. Remiſſa in his est, quæ
vi, vel metu, vel obſequio ſunt.
Integra verò ibi demùm est, ubi quid
ultrò atq; ſpontè volumus. *add. Cu-*

jac. ad rubr. D. quod met. causa gestum erit, circa fin. Propriè i-
taq; is demum velle dicitur, qui ſpontè pro ſuo arbitrio fa-
cere poteſt id, quod alioquin cuiuslibet plene libero de jure fa-
cere licet. *l. si quis major. 4. C. de transactionib.* Proinde co-
acta voluntas, voluntas quidem dicitur, ſed impropriè, i-
deoq; etiam remiſſa appellatur. *Vid. Hippolyt. à collib. hic.*
Quandoquidem mandatum potius, quam rem mandatam
coactus vult exequi, ſicut eleganter Auguſtinus in *c. merito*
queritur 15. q. 1. declarat. Hinc fit, ut voluntas coacta
veræ voluntatis effectum non ſemper ſortiri poſſit, uti ex
l. hac noſtra, & l. si priv. 17. D. qui & à quib. man. lib. videre licet.

Non creditur, qui obſequitur imperio patris vel domi-
ni. &c. Licet aliàs imperium Magiſtratus habere dicantur,
qui & coërcere aliquem poſſunt, & jubere in carcerem duci,
quales ſunt, *Conſules, Præfeſti, Patores, Proconſules: l. in jus voca-*
ri 2. D. de in jus vocando: Attamen hîc loci imperiũ accipitur
pro poteſtate patriâ & dominicâ. Dominica dicitur, quàm
Jus gentium introduxit. *l. manumiffiones 4. D. de J. & J. cu-*
jus causa quandoq; à Jure Civili etiam procedit. Conſtat

Δ 2

enim

enim ex tit. 7 de jure person. quod servitus constituatur, nati-
vitate, captivitate, venditione atq; condemnatione. Quan-
doquidē servi aut nascuntur, aut fiunt: nascuntur ex ancillis
nostris: fiunt aut Jure Gentium, id est, ex captivitate, aut Jure
Civili, cum liber homo major 20. annis ad pretium partici-
pandum sese venditari passus est. § servi 4. 7. de jure personar.
Deniq; quando quis propter crimen capitale per sententiam
condemnatus est ad mortem: nam tunc servus poenae quoq;
efficitur, (quamvis hodie nullus liber per sententiam servus
poenae fiat. Nov. 22. c. 8. ibi nos autem hoc permittimus, & nul-
lum ab initio bene natorum ex supplicio permittimus fieri servum)
& libertatem amittit. l. qui ultimo 29. D. poenis, Unde & testa-
mentum facere non potest. l. ejus qui 8. §. si cui aqua, D. qui
qui testam. facere poss. Nisi poena sit ei remissa, vel si fuerit
restitutus. Quod fieri potest, cum per Imperatorem hono-
ribus, ordini, & omnibus caeteris in pristinum statum restitui
queat. tit. l. 1. C. de sent. pass. & rest. add. Schneid. ad d. l. 7. de jure
person. Vult. ibid. n. 4. Hujus potestatis dominicae effectus plu-
rimi reperiuntur, quos tamen omnes & singulos hic recen-
sere, propositi nostri non est. Et olim quidem de Jure
Gentium domini jus vitae & necis in servos habebant, adeo
ut impunē eos occidere liceret. § in potestate 2. cum §. seq. 7.
de his qui sui vel alieni juris sunt, (quod jus utrum ex verā ratio-
ne Juris gentium ortum traxerit, haud videtur dicendum,
per ea quae tradit Clarissimus Franzk. in exercit. jurid. exerc. 2.
q. 2.) Huic tamen inhumanitati posteriora secula mederi
conata sunt: & primum quidem lex Petronia voluit ne do-
minus servum suum, qui mortem meritus non esset, inter-
ficeret: quam ferme oblitteratum ex imperatoribus renova-
vit primus Nero, & post eum Hadrianus: tamen si prohibi-
tionibus illis non obstantibus caedes ejusmodi nihilo-
minus frequentarentur, quoad Antonius Imperator poenam
in eos dominos, qui in servos innocentes tale aliquid admit-
terent, constitueret. §. ult. 7. d. 1. & ib. Dd. Hodiē igitur illa
potestas occidendi servum est sublata, ita quod occidens ser-
vum

vum proprium teneatur sicut occidens servum alienum
vel liberum hominem, criminali scilicet iudicio, ex *L. Cornel. de sicar.* quæ non facit differentiam inter libe-
rum & servum *l. 1. §. Et qui hominem D. ad L. Cornel. de sicar.*
l. indè Nerarius 23. §. si dolo. 9. D. ad L. Aquil. & esse talem homi-
nem reum homicidii manifestum est, ex l. unic. C. de emendar.
servor. Reinbar. Bachov. ad §. 3. §. de his qui sui vel alieni juris
sunt. Moderata tamen correctio atq; castigatio permessa
est dominis in servos inobedientes, ita, ut etiam verberare
eos liceat. *d. §. ult. §. l. unic. C. d. tit.* Secundus effectus pote-
statis dominicæ est, ut servus nihil proprii habeat, sed
quicquid acquirit, hoc omne domino acquirat, non solum
scienti, aut ratum habenti, sed etiam ignoranti, & invito. *§. 1.*
Inst. de his qui sui vel alieni juris sunt §. itē nobis. 3. §. per quas per-
sonas cuiq; acquiritur: ad d. l. servus 62. D. de V. O. Præter hos effe-
ctus & alii reperiuntur, puta, quod servus non potest conde-
re testamentum *l. filiusfam. 16. D. qui testam. fac. post.* neque te-
stis esse potest. *l. quoniam 11. C. de test.* neque iudex. *l. cum præter*
12. §. non autem 2. v. morib. D. de jud. nisi per errorem l. Barb a-
rius 3. D. de offic. Prætor. item ab officio tabellionatus repelli-
tur. *l. generali 3. C. de tabulariis. &c.* Uno verbo, constat, au-
thoritatem hanc & potestatem ab omnibus peræque genti-
bus receptam fuisse, ut servus nolens volens cogeretur ob-
temperare domino, & profus quoad bona & personam esset
in alienâ potestate, domini scilicet: Unde & quoad Jus Ci-
vile servi pro nullis habentur. *l. quod attinet. 32. D. de R.*
Jur. l. in personam 22. D. eod. tit. §. de his qui sui vel alieni juris
sunt. §. sed Jus quidem 2. §. de J. N. G. & C. l. manumissiones 4. D.
de J. & J. Patriam potestatem quod attinet, ea quoque in-
peculiari jure consistit, per quod filii & filiæ, cæterique per
lineam masculinam descendentes, ratione personæ & bo-
norum suorum subijciuntur patri & avo paterno, quoad
certos effectus. Eadem potestas etiam nexus, paternus
dicitur. *l. cum oporteret. 6. §. cum a. 3. C. de bon. que liberis.*
potestatis patriæ vinculum *l. pactum 4. C. de pact. convent. Vin-*
culum

culum familiae. *l. cum bonis. 87. D. de acquirend. hered.* Dicuntur etiam sacra patris. *l. fin. § fin. C. ad S. Tertull. l. cum furiosus. 7. in pr. C. de curat. furios. & prodig.* & absolutè sacra *l. in conjunctione 20. C. de nupt. l. cum oporteret. 6. in pr. C. de bon. quæ liberis.* Sed ut plurimum potestas illa dicitur patria, idque à patre: Soli enim patri, non etiam matri illa competit. *§. femina. ii. Inst. de adopt.* Modi, quibus patria potestas constituitur, à *Dd.* communiter notantur tres. Justæ nuptiæ seu matrimonium, *pr. f. de patr. potest. legitimatio. §. ult. f. de nupt. l. nuper legem. ii. C. de natur. liber. & adoptio pr. f. de adopt. l. i. pr. D. eod. Vultej. ad pr. f. de patr. potest. n. i. 6.* Cui autem juri potestas hæc patria adscribi debeat, inter *Dd.* non convenit. Nos omisisis superfluis, reverentiam & obedientiam quæ parentibus debetur, Juri Gentium adscribimus. *l. veluti 2. D. de f. & f.* potestatem verò hanc à Legislatoribus civibus Romanis concessam, Juris Civilis esse statuimus. Nullæ enim aliæ gentes sunt, quæ talem potestatem habent, qualem Cives Romani. *§. jus autem 2. Inst. de patria potestate.* Quibus verbis Justinianus non negat, alias gentes liberos suos habere in potestate, sed hoc negat, potestatem illam & talem, quam & qualem cives Romani in suos liberos habent, aliis communem esse; eò, quod in illa sint per multa aliis gentibus incognita, puta, solennitates nuptiales, legitimaciones, adoptiones, emancipationes, & si quæ sunt ejusmodi alia (*de quibus infr.*) à Romanis inventa ad quæ potestas illa conformata est, ut ita potestas patria communis sit etiam aliis, talis tamen, quam habent Romani, non sit aliis communis. Hinc in *l. item 3. D. de his, qui sui vel alieni juris sunt* dicitur potestas hæc jus Civium Romanorum proprium. Neque enim usquam apud alias gentes liberos necessarios heredes facere, eisdemque testamentum condere permissum esset usitatum, quemadmodum apud Romanos. *l. morib. 2. §. prius autem 4. D. de vulg. & pupillar. subst. conditionibus 5. D. de condit. & demonstr. V. Vesenb. ad §. fin. Inst. de patr. potest. Vultej. ad pr. ejusd. tit. n. 15. Reinbard. Backov.*

Bachov. ad § 2. d. tit. Schneidw. ib. n. 2. VVurmser. in nucl. jur. con-
trov. disp. 2. contr. 1. Hænon. disp. 2. contr. 2. Time Faber. disp. 5. th. 2.
ubi ad aliquot rationes dubitandi respondet. Sed jam de effe-
ctibus, qui ad propositum nostrum faciunt, aliquid videbi-
mus. Constat equidem patrem olim habuisse jus vitæ &
necis in filios. *l. in suis n. in fin. D. de liber. & posthum. l. libertati*
10. C. de patr. potest. quod tamen tam Imperatores, quam
JCTI. coarctarunt. *l. in auditum 2. D. ad L. Cornel. de sicar. l. un.*
C. de his, qui parent. vel liber. occider., ita ut acerbè puniantur
parentes, qui liberos suos occiderunt. *d. l. un. C. d. r. e-*
tiam si justo dolore id fecerint, cum patria potestas in pie-
tate, non verò in atrocitate consistere debeat. l. Divus D.
ad L. Pompej. de parricid. Interim tamen decens quadam e-
mendatio & potestas corrigendi parentibus hodiè concessa
est, *arg. l. aut facta. 16. § causa, 2. D. de pœnis. add. l. unic. C. de*
emendat. propinquior. l. 3. C. de patr. potest. imò ex causis ex-
pressis exhereditatio. *Nov. 115. c. 3.* Secundus effectus patriæ
potestatis est, quod inter patrem & filium civilis obligatio
non nascatur. *§. item inutilis. 6. Inst. de inutil. stip.* cum pa-
tria potestas à jure Civili sit introducta, & pater atque filius
una & eadem persona fictione juris censeantur. *l. fin. C. de*
impub. & aliis substit. Præcipuus quoque effectus patriæ po-
testatis est, quod filius familias non possit in civilibus con-
tra alium esse in judicio, nisi licentiam à patre acceperit.
l. fin. in fin. pr. ibi ne judicium sine patris voluntate videatur confi-
stere. C. de bon. quæ liber. Porrò filius familias sine consensu
patris uxorem ducere non potest. *pr. 7. de nupt.* Deinde
filius familias etiam accedente consensu patris testamentum
aut codicillos facere non potest, nisi de bonis castrensibus,
vel quasi castrensibus, in quibus pro patre familias habetur.
Vulcej. ad tit. 7. quibus non est. permisson. fac. testament n.
8. & seqq. Vid. omninò Ricmer. decad. 6. q. 2. Item pater adven-
titia bona filiorum ipsis filiis invitis administrare potest.
Dd. in l. 1. C. de bon. matern. & sit. 7. per quas pers. nob. oblig. acqui-
ritur.

ritur. Denique quicquid filius acquirit, hoc patri ac-
quirit, ita, tamen ut inter peculium distingvatur. *pr. 7.*
per quas pers. nobis oblig. acquir. §. igitur 1. Inst. per quas pers. cuiq;
acquiritur. Unde cum potestas tam patria quam domini-
ca filiorum familias & servorum libertatem ita constringat,
ut liberam faciendi, quicquid velint, facultatem non ha-
beant, ex eo recte Ulpianus hic infert, quod *velle non creda-*
tur, qui obsequitur dominio patris vel domini. Proprie enim
is demum velle dicitur, (*uti supra demonstravimus*) qui sponte
pro suo arbitrio facere potest id, quod alioquin cuius ple-
ne libero de jure facere licet. *Quacumq;* igitur vel obsequio
vel vi vel metu sunt, sponte fieri non creduntur; neque etiam
voluntatis integre effectus sortiuntur. Exemplum notabi-
le reperitur in *l. qui in aliena. 6. §. cum qui 7. D. de acquirend.*
vel omittend. heredit. Ubi is, qui metu verborum vel aliquo
timore coactus, fallens adiit hereditatem, sive liber sit, hæ-
res tamen non fit, sive servus, & dominum heredem quoq;
facere non potest. Eandem ob causam excusationem me-
retur tutor, qui metu compulsus, auctoritatem suam ac-
commodavit. *l. novissime 7. §. non semper 1. D. quod falso tutore*
aut gest. esse dicatur. Plura exempla extant in *l. liber homo*
37. D. ad L. Aquil. in l. liberorum 11. §. notatur 4. cum l. seqq. D. de
his, qui not. infam. Phil. Matth. hic. n. 4. §. 5. Verum hisce ma-
ximè adversatur, *l. fidejussor 26. §. pater 1. D. de pignorib.* ubi
JCTUS Modestinus respondit, *si filius jussu (vel persuasione)*
patris conscripserit chirographum sub commemoratione domus ad
ipsum filium pertinentis pignoranda, eum hac scriptura sibi praju-
dicium fecisse, quia consensisse videtur. Resp. in hac lege
Jctum loqui de filio emancipato, qui patriæ potestati non
subjacet, & consequenter etiam imperio patris non obse-
quitur. *arg. §. praterea 6. Inst. quib. mod. jus patr. potest. solvi-*
tur. l. si superstite 5. ib. per emancipationem tui juris effecta. C. de
dolo malo, Vid. Phil. Matth. hic. n. 8. §. 9. Pac. tract. cent. 7. quest.
79. add. Petr. Fabr. hic. n. 13. §. seqq. Hoc denique addendum
est,

est, hac L. ad delicta plerumq; pertinere. Quod tamen cum
distinctione accipiendum est. Aut enim sunt levia, aut
gravia, hoc est, atrocia, arg. l. 157. in pr. D. h. t. l. is damnus 169.
D. eod. Exempla sunt in promptu, l. liber homo 37. D. ad L. A.
quil l. si libertatem 6. C. de his, qui sibi adscrib. in testament. ibi pœ-
na tamen falsi tibi remittitur, quoniam non poteras contra do-
mini voluntatem venire. l. 1. vers. qui eam, quæ in potestate, l. libe-
rorum 11. §. fin. D. de his qui not. infam. Ubi filius, qui intra tempo-
ra luctus viduam jussu patris duxit, excusatur, neq; infamia no-
tatur, cum venia dignus sit, qui patri obtemperavit. per jura alleg.
add. Hippolyt. à Collib. hic. In atrocioribus verò delictis ser-
vum aut filium familias jussu patris vel domini non excusa-
tur arg. d. l. 157. in pr. D. h. t. Dicuntur autem flagitia atrocia
majora, quæ spontè nefaria & scelerata sunt. Cujusmodi
sunt adulterium, homicidium, latrocinium, rapina, furtum.
& alia, quæ etiam nullo prohibente evitanda sunt. Si quis
igitur tale quid etiam jussu domini vel parentis commiserit,
non excusatur: quia in ejusmodi facinoribus servus vel fi-
lius obedientes esse non debent. l. non ideo 5. C. de accusat.
Dn. Carpz in prax. crim. p. 1. q. 4. n. 7. Hinc exempla iterum re-
periuntur, in l. servus 20. D. de D. & A. l. is qui puteum 11. §. an in-
gnoscitur 7. D. quod vi aut clam. l. si servus 2. C. de Sepulch. violat.
Eo tamen casu, ubi delicta gravia sunt commissa, propter de-
bitum obedientiæ pœnam mitigandam esse existimamus.
per text. not. in l. servus 8. C. ad L. Jul. de vi publ. & ibi Bald. & Sa-
licet. Dec. hic. n. 7. Menoch. in cas. 354. n. 12. & 22. Imò parricidij
pœnam ordinariam in casu, quo quis jussu parentum deli-
quit, & parricidium commisit, remitti posse substituta pœ-
nâ gladij testis est Menoch. lib. 2. de arb. jud. question. Clar. lib. 5.
sentent. §. ult. quest. 60. n. 16. Philipp. Matth. ad l. ad ea 157. n. 12. Dn.
Carpzov. in prax. crim. p. 1. quest. 19. n. 45. & seqq. & quidem n. 48.
tradit cuidam adjudicatam fuisse pœnam ordinariam culei cum
annexione. Man wolte ihr dann in ansehung / daß es sie ihre
Mutter geheissen / gnade erzeigen / vff dem Fall möchre, sie mit
dem Schwerdt vom leben zum tode gestrafft vnd hingerichtee
werden.

B

werden.

werden &c. Disf. Hen. disp. 2. hic Cagnol. n. 8. & Hipolyt. à Col-
lib. Sturt. n. 6.

L. V.

Furiosorum:) Furiosum) Cui appellatur, qui mentis ad o-
mnia lumine, hoc est sensu communi caret. Dementem
verò, qui non usq; quaq; , sed ex parte tantum mentis erro-
re ducitur, velut is de quo divus Pius loquitur, in l. hic qui in,
D. de tutor & Curat. dat & in l. nec mandante 8. §. si prator. i.
eod. Et furiosus à Demente passim distinguitur in l. hoc Color.
2. D. de inoff. test. l. observ. 6. ff. de Curat furios d. l. §. i. D. de tutor.
& Cur. dat l. ult. C. de admn. tut. vid. omnino Bald. in l. si furiosi
25. ad verba non solum dementis sed etiam furiosi C. de Nupt. &
in l. humanitatis 9 C. de impub. & al. subst. vers. venio ad quartum
notabile. Plerumque tamen furoris nomine comprehendi-
tur quæcunq; dementia, quum sc. mens fertur extra se, vid.
l. i. in fin. §. 2. D. Ædil. Edict. & adde Hippolyt. à Coll. hic. I-
deo hæc Nomina (Dementes, amentes, insani, mente capti.)
promiscue sub tit. D. & C. de Curat. furios. usurpantur & furio-
sorum nomine L. XII. Tab. generaliter usa est in l. qui habet
3. §. quia autem 1 D. de tutel. Cæterum duo in libris nostris
furiosorum genera reperiuntur. Unum eorum, qui in per-
petuo furore sunt, & qui continua mentis alienatione o-
mni intellectu carent l. divus Marcus 14. D. de off. pras. l. si cum
dotem 22. §. si marit 9 7. D. solut. matr. l. cum prater 12. §. non autem
omnes 2. vers. natura D. de judic. Alterum eorum quorum fu-
ror intermissus est & dilucida habet intervalla, sive inducias
d. l. 22. §. 7. D. solut. matr. l. cum aliis 6. C. de Curat. furios. l. furio-
sum 9. C. qui testam. fac. poss. Hic enim non solum à publico,
sed à privato etiam negotio gerendo remotus est, quia intel-
lectum non habet d. l. 22. §. 7. D. solut. matr. nec voluntatem l.
furiosi 40. D. b. t. l. qui servum 47. D. de acquir. vel omitt. hered. a-
deo ut absenti, dormienti & ignorantia æqui paretur. l. si à fu-
rioso 24. d. O. & A. l. si ei 2 §. furiosus 3. D. de Jure Codicill. dec.
hic n. 1. Philipp. Matth. n. 3. & 4. Petr. Fab. n. 22. Qui verò Inter-
missum

missum furorem habet intervalli tempore (modo sit clarum
ad mentis sanitatem eum rediisse) tam publica quam privata
rectè gerit & administrat omnia. Itaq; Judex esse, testamenta
facere, aliisq; factis testis adhiberi potest. *l. cum furiosus 3. in
pr. D. de Jud. l. qui test. 20. §. ne furiosus 4. D. qui test. fac. poss. Schneid.
in §. testes. 6. Inst. de testam. n. 6. Oec. bic n. 3. adde Neldel. bic.*

Eorum qui dari possunt, quamvis actum rei non intelligant:)
Distinguuntur hoc loco ij qui dari possunt, hoc est pupilli à
furiosis in eo, quod hi nullum negotium contrahere possint,
pupilli vero qui dari possunt omnia tutorum autoritate agere
queant. Cujus diversitatis ratio obscura non est. Quando-
quidem experientia testis est infurioso nullum esse animi judi-
cium, quam ob causam nec quicquam velle vel agere is cense-
tur. *l. qui sero. 47. D. de acq. vel amit. her.* Sed per omnia & in omni-
bus absentis vel quiescentis loco habetur, *uti infer. demonstr.*
Pupillus verò aliquem intellectum habet, cui quod deest au-
thoritate tutorum suppletur. *§. pupillus 9. Instit. de inutil. stipul. de
quibus Infr. plura habentur vid. Reinhard. Bachov. ad §. furiosus Inst.
de inutil. stipulat.* Cum verò pupillaris ætatis tres sint partes, In-
fantia nimirum & ea quæ infantia proxima est, & deniq; ter-
tia quæ proxima est puberti; de singulis aliquid dicendum est.
Infans est qui septimum nondum complevit annum veluti ap-
paret *ex pr. l. si infanti 18. C. de Jur. delib. l. 1. §. sufficit 2. D. de admi-
nistrat. §. pic. aut. Menoch. de arbit. Jud. quest. lib. 2. cas. 57. n. 9. 10. & 11
Phil. Matth. ad l. fere in omnibus 108. h. t. n. 31. Hoen. disp. 2. bic* Pro-
ximus autem infantia est, qui infantiam jam est egressus; cum
nullus terminus dari possit, qui antecedit infantiam. Nullo
alio sensu igitur dici possunt infantia proximi, quam quod
infantiam egressi sunt. Quamdiu autem dicatur in-
fantia proximus & incipiat pubertati proximus fieri valde
controversum est. *Petrus Faber. bic num. 2.* Proximum infan-
tia dicit eum esse, qui nuper septennium est egressus,
quamvis quid loquatur sciat, non tamen quid agatur
intelligit, & ideo etiam nullum intellectum habere dicitur.
*§. pupillus Inst. de inutil. stipulat. Accursus in d. §. pupillus vers.
sed quod diximus.* Statuit marem proximum infantia dici ab
anno septimo usq; ad annum decimum & dimidium: foemel-

Iam vero usq; ad annum nonum & dimidium: sed deinceps proximum pubertati appellandum esse marem usq; ad annum decimum quartum: foemellam vero usq; ad duodecimum annum. Alii aliter vid. Philip. Matth. ad d.l. 108. n. 32. 33. & seqq. usq; ad n. 39.

Nos totum hoc quod ad proximitatem infantiae & pubertatis spectat) iudicis arbitrio inspectis locorum moribus, personaeq; circumstantiis & regionis natura, relinquendum arbitramur. Siquidem pro regula traditur, quod ex arbitrio iudicis pendere debeat id, quod expresse definitum non est *l. i. in fin. D. de jur. del. & text. not. in c. ult. X. de Trans. ibi. In his vero super quibus Jus non invenitur expressum, procedas (aequitate servata) semper in humaniorem partem declinando, secundum quod personas & causas, loca & tempora postulare videris.* Arbitrium autem illud ejusmodi esse debet, ut non ex privato iudicis affectu dependeat, sed quoad ejus fieri potest (*uti ex d. cap. constat*) quam proximè accedat ad normam LL. quae svadent ut iudex hoc casu rationem habeat, non tantum annorum, sed etiam conditionis, regionisq; in qua impubes natus est, aliarumque qualitatium & circumstantiarum. Cum enim unius (regionis sc.) temperamentum sit praestantius alterius deterius, & naturae regionem varient, & citius in hac tardius in illa caeli plaga pubescant humana corpora, facile fieri potest, ut unus eadem aetate plus vel minus intellectus habeat quam alius. Etsi quidem *in c. continebat 6. & c. attestations 10. X. de spons. impub. junct. l. non tantum 17. in pr. D. de Excus. tut.* is pubertati dicatur proximus, cui ad plenam pubertatem sex menses adhuc desunt: attamen textus de subjectis ibidem casibus exaudiendos esse, neque ad alios, in quibus eadem ratio nihil momenti habet extendendos, recte asserit, Philip. Matth. ad d.l. 108. n. 44. & seqq. ubi vid. Tuentur hanc sententiam, Coras. lib. 6. miscel. c. 23. Menoch. loc. sup. cit. n. 44. & Philip. Matth. d.l.

Furiosus nullum negotium contrahere potest) Non omnis & quilibet, sed is duntaxat, qui in perperuo furore constitutus est, vel qui continua mentis alienatione omniq; intellectu caret, uti superius demonstravimus. Quemadmodum igitur regu-

regulariter nec ex contractu, ita etiam nec ex delicto furiosus obligari potest. *l. illud relatum 3. §. sanè sunt 1. D. de injuriis l. sed & si quemcumq; 5. §. & idèd querimus 2. ibi quæ. enim in eo culpa sit, cum sua mentis non sit D. ad L. Aquil. Henon. disp. 2. hic. Dn. Carpz. in pract. criminal. p. 3. quest. 145 n. 9.* Sed jam non incommodè queritur utrum furiosus propter delictum commissum puniri debeat? Resp. Disting. Aut delictum commissum est in furore & furore percitus à pœna excusatur, quia facti infelicitas eum excusat, ut loquitur Jctus Modestinus in *l. infans 12. D. ad L. Corn. de Sicar. ad. c. aliquos 15. quest. 1. Clem. unic. de homici goss. in verb. furios. l. pœna par. 9. §. sanè si per furorem 2. D. ad L. Pomp. de parricid. l. quod infans 60. D. de Rei vind. l. apud Arist. 61. in fin. ibi. Impune a. puto admittendum, quod per furorem alicujus accidit & c. D. de administ. & peric. tut.* Notissimi præterea est juris, quod delictum non cadat in eum, qui mente & intellectu caret: cum peccata ex voluntate procedant, quæ libero mentis arbitrio & delinquendi proposito committuntur. *ccxi. notab. in c. merito queritur 15. quest. 1.* Sed furiosum mentis exilium pati, manifestum est ex iis quæ superius prolata sunt. *add. Andr. Gail. lib. 2. obs. pract. obs. 110. n. 21.* Accedit etiam hæc ratio quod in maleficiis voluntas & causa spectari debeat non exitus *l. 1. §. divus Hadrianus 3. l. in l. Cornelia 7. l. divus Hadrianus 14. D. ad L. Corn. de Sicar. add. l. verum est 39. ibi nec enim factum queritur, sed causa faciendi D. de furt.* Atqui furiosi nulla est voluntas *l. furiosi 40. D. h. tit.* Quare sicut nullum negotium gerere, ita ex maleficio commissio ad pœnam imponendam obligari non potest. Cum nullum sit in eo delinquendi propositum, aut consilium, qui mente & sensu communi caret. Qui & pro absente & ignorante, imò etiam planè pro mortuo habetur *per text. sup. alleg. Gail. l. sup. cit. n. 20. Dn. Carpz. in Pract. crim. p. 3. q. 145. n. 16. Pb. Matt. hic n. 8. Menoch. lib. 2. de arb. jud. quest. cas 325. n. 2. & seq. & cas. 329. in d. n. 1. & seq. Gomez. tom. 3. var. res. c. 1. n. 57. & seq. Pet. Theod. in Coll. criminal. d. 10. tb. 4. lit. H. & alii ibid. alleg.* Notandum tamen furiosum ad pœnam tum demum non obligari, si furor probatus fuerit. Neque enim delinquenti & furorem alleganti statim creditur ac pœna remittitur vel mitigatur, siquidem quilibet homo sanæ mentis esse præsumitur,

donec contrarium deducatur. *Dn. Carpz. loc. sup. cit. n. 27.* Quare Reus in furore se fundans eundem probare debet *arg. l. si is qui te 2. ibi ejus innocentia liquidis probationibus commendari potest. C. qui test. fac. poss. vel non Mascard. de probat. lib. 2. concl. 824. n. 5. Petr. Theod. loc. sup. cit. vers. quare cum furor non presumatur & c.* Quomodo autem probari possit ac debeat videre licet *apud dicit Petr. Theodor. loc. cit. & Auth. à Dn. Carpz. loc. alleg. cit. n. 29. & 30.* Quod si verò continuo furore is non laboreat sed quasi in confinio sanitatis (*ut loquitur Dn. Carpz.*) Constitutus, dilucida intervalla habeat, propter delictum commissum omninò puniri debet. *l. divus Marcus 14. D. de off. Presid.* Cessantibus enim hoc casu rationibus supra allegatis, cessat poenæ excusatio. Hic tamen vicissim circumspeditione opus est. Quandoquidem priusquam ad poenam deveniatur, ab adversa parte probari debet, eo ipso momento, quo crimen est commissum, delinquentem non furiosum fuisse *arg. l. cum qui 22. D. de probat. l. possessione 2. C. eod.* Quemadmodum enim quilibet homo sanæ mentis esse præsumitur, donec contrarium probetur. Ita etiam, qui semel furiosus perhibetur, in posterum quoque talis judicatur *text. notab. in c. cum dilectus ult. X. de success. ab intest. v. Nos causam illam tibi sub hac forma duximus committendam & junct. vers. Si verò legitime probaverit Archipresbyterum & c. Dn. Carpz. d. l. n. 34. 35. & seqq.* Ubi non solum sententiã Scabinorum Lipsiensium pro confirmanda hac assertionem adducit, sed etiam rationem contrariam resolvit. Et hæc etiam in mente capto infano, lunatico, phrenerico, nec non Epilepsia laborante, si in ipso paroxismo delinquat obtinere tradunt *modò cit. Petr. Theod. loc. alleg. & Dn. Carpz. ib. n. 2. & 3.* Sed porrò controversia non caret: si quis post delictum commissum efficiatur furiosus, utrum debeat in furore puniri nec ne? *Fachin. lib. 9. contr. Jur. cap. 3. Hænon. disp. 2. bic & alii.* furiosum pro qualitate delicti condemnari & poena corporali affici posse *ex L. divus 14. D. de offic. Pres. contendunt.* Attamen moribus nostris non receptum esse, ut furiosus de maleficio ante furorem commisso, saltem furoris tempore puniatur testes

res sunt] Cui clarissimi *Andr. Gail. d. lib. 2. obs. 110 n. 22. Petr. Theod. loc. sup. cit. lit. H. A quibus non dissenti. Dn. Carpz. in d. prax. crim p. 3. quest. 145. n. 22, 23. & 24.* Quid verò de iis qui non quidem furore & infania sed stupiditate quadam & Melancholiâ laborant, & eorum contractibus atq; delictis statuere debeamus, videre licet *apud Petr. Heig. part. 2. quest. jur. civil. & Saxon. quest. 38. à n. 15 usq; ad n. 60.* Certum nihilominus est in hisce casibus bonum Judicem arbitrium suum temperare debere, atque circumstantias omnes & singulas, & quæ ita occurrunt probè perponderare *add. Dn. Carpz. d. l. à n. 53 usq; ad finem.*

Pupillus omnia tutore auctore agere potest.) Pupillus est, inquit *Jctus Pomponius in l. pupillus 239. in pr. D. de V. S.* qui cum impubes est, desit in patris potestate esse aut morte, aut emancipatione. *vid. Gædd. ibid.* Hic igitur pupillus dicitur qui propter ætatem se ipse defendere nequit, ideoque defensione & autoritate tutoris opus habet. Quod tamen non est perpetuum. Nam sine tutoris autoritate alios etiam sibi solus obligare potest, puta: stipulando, contrahendo aut paciscendo, quia conditionem suam meliorem per se facere potest: deteriori verò non aliter, quàm cum tutoris autoritate. *pr. Inst. de aut. tut.* Quando verò se aliis obligat, tunc autoritas tutoris est necessaria. Et ita accipienda sunt *l. hujus* verba finalia. Est autem autoritas tutorum vis illa (*de qua in §. 1. Inst. de tutel.*) atque potestas quam tutores vel ex testamento, vel ex lege, vel per Judicem receperunt in persona pupillorum defendenda, rebusq; ipsorum administrandis. Tutor enim principaliter datur personæ & in consequentiam rebus pupilli *§. certe autem rei 3. Inst. qui test. tut. dor. poss. junct. l. cum plures 12 §. cum tutor 3. D. de Admin. & peric. tut.* Autoritatem verò præstare nihil aliud est quam probare id quod agitur: hoc enim est authorem fieri tutorem, quando tutor comprobatur id quod à pupillo agitur. *l. etiam si 3. D. de aut. tut.* Hisce præmissis decidenda jam venit quæstio hæc: An in contrahendis negotiis, eadem causa sit pupillorum qui fari possunt, hoc est proximorum infantia & furiosorum? Ratio dubitandi, quod
nimi-

nimirum eadem causa sit, potest esse, quia neuter intelligit
quod agitur § furiosus 8. J. de inutil. stip. & l. b. s. ibi quamvis actum
non intelligerent. V. C. Si acquirenda est hereditas, neuter scit,
ex testamento ne, an ab intestato, jure agnationis vel quo tan-
dem jure hæreditas obyeniat, quod tamen in acquirenda he-
reditate requiretur, l. si is ad quem 22. D. de acquir. vel amitt. heret.
Item neuter intelligit, an delata sit hereditas, quod tamen in-
telligere debet l. qui hereditatem 19. D. eodem contrarium tamen
respondetur utilitatis, hoc est benignitatis causa, aliam scili-
cet causam esse furiosorum & aliam pupillorum. Pupilli i-
gitur qui dari possunt auctoritate tutorum quocunque modo
hereditatem acquirunt. text. notab. in l. pupillus, D. de acquir.
her. add. l. instituta 37. §. fin. D. ad SCt. Trebell. bonorum possessio-
nem petunt. l. bonorum 7. C. qui admitti ad bon. poss. possunt. l. ser-
vus 7. §. impubes 1. D. de bon. poss. Furiosi non item d. l. pupillus 9. D.
de acquir. hered. l. si quis alicui 48. l. furiosus 36. D. eod. Furiosus pos-
sidere aut usucapere non potest l. nunquam 31. §. si vi aut clam. 4.
D. de usurp. & usuc. Pupillus potest etiam infans l. quamvis 22.
§. infans 2. D. de acquir. vel amitt. poss. l. donatorum 3. C. eod. Pupil-
lus Sponsalia contrahit, furiosus non contrahit. l. furor 8. l. in
sponsalibus 14. D. de sponsalibus. Pupillus contrahere & obligari
potest quod furiosus nequit l. obligari 9. in pr. D. de auth. tut. l. ob-
ligari 43. in pr. l. 1. §. furiosum 12. D. de Obl. & Act. ubi dicitur Furio-
sum sive stipuletur sive promittat, nihil agere naturæ manifestum est.
Cujus sententiæ ratio proxima hæc est, quod inter absentes sti-
pulatio contrahi non possit cum exaudire invicem debeant.
l. 1. in pr. & §. 1. D. de V. O. Furiosus autem absentis & quiescen-
tis loco habetur. l. sup. alleg. 2. §. furiosus 3. D. de Jur. codicill. Ma-
net igitur firmum aliam esse causam furiosorum, & eam qui-
dem deteriore quam pupillorum, imò & ipsorum, qui sunt
infantiæ proximi. Consistit namque ratio differentiæ in u-
triusq; natura. Furiosus prorsus inops animi est, proximus
infantiæ, quamvis per ætatem aliquid RECTE intelligere &
scire non possit, semina tamen crescentis indies judicii habet,
ita ut mente non careat, & respicitur ratio naturæ potius,
quam

quam ætatis imbecillitas: cum in furioso mens penitus absit
& nullum iudicium adsit. *vid. Reinb. Bachov. ad §. furiosus 8. §. 3.*
de inutil. stipul. add. Hipolyt. à Collib. & Petr. Fab. hic. Hæc de fu-
rioso & pupilli jure diverso. Jam de pupilli persona & ejus ob-
ligatione. Notandum igitur primò est, quod quædam agat tu-
tor solus, quædam pupillus cum tutore, nam auctoritatem
præstando, non tam agit tutor aliquid, quam pupillo agenti
adest. Et rursus id aliquando arbitrarium est, ut pupillus &
tutor concurrant (multa enim facere solus tutor potest & vice
versa) aliquando necessarium, veluti si agatur de acquirenda
hereditate, quam tutor adire non potest pupillus tutore au-
thore potest & debet *§. 1. §. de auctor. tut.* Et igitur in quibus-
dam actibus oportet concurrere pupillum & tutorem; quos-
dam tutor solus rectè peragit, & quos si pupillus exequi velit
siquidè validi esse debeant, opus est auctoritate tutoris; cate-
roquin ea deficiente sunt invalidi per se, sed sustinentur favo-
re pupilli in quantum ipsi utile est & commodum *pr. §. d. tit.*
Notandum secundò: In omni obligatione duas ad minimum
partes spectari quarum vel utraq; obligatur vel alterutra tan-
tùm! Si jam contractus occurrit, ex quo utraq; pars obligatur
ut est emptio, locatio, societas & similes *l. libro 19. D. de V. §. pu-*
pillus sine auctoritate tutoris obligari non potest: veruntamen
is qui cum pupillo contraxit obligatur, quoniam imputet si-
bi cur cum eo contraxerit, cujus conditionem noverat, vel
nosse debebat l. qui cum alio 19 D. de R. §. Si verò contractus est
ejusmodi ex quo utraq; pars non obligatur sed altera tantùm,
quod fit in stipulatione, in hoc pupillus sibi obligabit alium:
si autem se absq; tutore obliget contractus omninò nullus est,
obligatio nulla arg. §. pupillus 9 §. de inutil. stip. Si verò negotium
est tale, quod pupillo prodesse potest, tutor autem non vult au-
thor fieri, negotium hoc ex eo impeditur. Minimè tamen
hoc damnosum est pupillo, quoniam si tutor autor fieri no-
lit, & res expediat pupillo damnum quod ex omissione nego-
tii contingit, ipse finitâ tutela actione tutelæ repetit quem-
admodum etiam actione tutelæ repetit damnum quod sen-
sit ex negotio, authore tutore facto *l. 1. D. de Tutel. §. rat.*
distribend. Et hoc est quod dicitur *in text. notabili l. situtor.*

17. D. de auctorit. tut. Tutorem non posse cogi à prætorè, ut auctor sit, id est, ut probet id quod à pupillo geritur. l. etiamsi 3. D. eod.. Ratio hæc est ut dictum, quia pupillo nihilominus prospectum est, ut si quod damnum sensit id repetere possit à tutore, vel ejus herede, vel fidejussore, vel interdum etiam à Magistratu, l. 1. §. fermè tot. tit. D. de magist. conveniendis. Caterum quod superius dictum est pupillum sine tutoris auctoritate aliis non obligari, illud accipiendum de eo casu, quando pupilli persona duntaxat in considerationem venit, quod si enim nō persona sed res ipsa attendenda esset, adeoq; ex re actio promanaret, & pupillus & furiosus obligantur, etiamsi tutoris auctoritas non intervenerit. text. notab. in l. furiosus 46. D. de O. & A. Idem obtinet, si pupillus ex contractu quem sine tutoris auctoritate iniit, factus sit locupletior, vel uti apparet ex l. pupillus 5. §. pupill. 1. D. de auctor. tutor. l. in pupillo 47. D. de solutionib. §. naturaliter 13. §. idem 1. D. de condict. in deb. l. sed mihi videtur. 3. in pr. D. commod. l. 1. §. an in pupillum 15. D. de posit. l. in cause cognitione 16. in pr. D. de minoribus l. si pupilli 6. D. de negot. gest. l. quamvis 8. §. ult. D. ad SCt. vellei l. apud celsum 4. §. si quis pupillo 4. D. de dol. mal. §. met. except. Item si dolum commiserit l. pupillum 111. D. de R. J. d. l. 1. §. an pupillum 15. D. de pos. l. si ex causa 9. §. nunc videndum 2 D. de minoribus. l. heredibus 13. §. item 1. D. de dol. mal. Denique hinc loci resolvendum erit dubium illud, quod tantoperè interpretes movent: An videlicet pupillus (is sc. qui consensum habet) absque auctoritate tutoris naturaliter obligetur? Jure civili, equidem in contractibus (nam indelictis neminem excusari constat ex l. 1. §. 2. (si advers. delict. junct. l. si ex causa 9. §. nunc videndum. 2. l. auxilium. 37. §. fin. D. de minoribus. Quamvis per mitigationem poenæ & ætati & imprudentiæ succuratur, uti dicitur ad l. ferè in omnibus. 108. D. b. t.) Pupillus non obligatur l. obligari 43. vers. pupillus D. de O. & A. l. pupillus. 189 D. b. t. Sed an jure naturæ obligetur nec ne, textus juris admodum, vacillare & in utramque partem inclinare videntur. Sunt enim leges quæ indistinctè tradunt pupillum eo casu ne naturali quidem jure obligari, quemadmodum videre licet, ex l. quod pupillus 41. D. de condict. in deb. l. pupillus 59. D. de O. & A. l. 1. in fin. D. commod. Et dicitur planè non obligari l. 1. §. de pupillo 2. D. de pecun.

pecun. constit. l. si ex duobus 12. §. si à Titio 1. D. de duobus reis constit.
Sunt etiam quæ simpliciter contrarium statuunt l. in fin. D. de
Novat. l. si pupillus 21. D. ad L. falcid. l. si ejus 64. D. ad S. C. Trebell. l.
in numerationibus. 44. D. de solution l. Marcellus 25. D. de fidejussorib.
l. creditore 42. D. de Jurejur. Quæ LL. omnes satis ostendunt
pupillum ex sua promissione, vel mutui acceptione naturali-
ter obligari; quantumvis sine tutore id fecerit. Hæc contra-
rietas tam ex supra scriptis & exceptis casibus, tum etiam ex subse-
quentibus optimè decidi potest. Accipiendæ enim sunt aliquæ
de pupillo cujus res ex contractu aucta non est, & ita non obli-
gatur d. l. quod pupillus 41. D. de cond. in deb. l. pupillus. 59. D. de O &
A. d. l. 1. §. 2. D. de pec. const. l. 12. §. 1. D. de duobus reis constituend. Ra-
tionem hujus rei inferius subijciemus. Posteriores verò LL.
intelligendæ sunt de isto pupillo qui ex contractu, quem sine
tutoris autoritate iniit, locupletior factus est. l. si pupillus 21.
D. ad L. Falcid. l. si jus 64. D. ad S. C. Trebell. l. in numerat. 44. D.
de solut. Hic tamen notandum quod pupillus ex mutuo con-
ditionem suam deteriorem semper non faciat: cum fieri pos-
sit, ut pecuniam ex contractu mutui acceptam in rem suam
converterit, vel etiam in vicem promissionis, quàm alteri fe-
cit, aliud quodpiam emolumentum acceperit. Proinde pu-
pillus ex contractu sine tutoris autoritate iniit dum demum
naturaliter obligatur, si constiterit ipsum factum inde esse locu-
pletiozem, cum jure naturæ æquum sit, ne quis cum alterius
detrimento fiat locupletior. l. nam hoc 14. D. de condict. in deb. l.
jure naturæ 206. D. de R. J. Verùm hisce valdè obstare videtur
l. Stichum 95. §. additio 2. D. de solution & liberation ibi. non enim
quanto locupletior pupillus factus est, sed in solidum creditum suum
ex hereditate retinet. Resp. J. C. tum Papinianum ibi loqui de re-
tentione, quæ majorem favorem sortita est quam acquisitione.
Multa enim retineri possunt, quæ acquiri nequeunt inquit Si-
chard. ad l. per retentionē 4. C. de usur. n. 8. vel cum Dno. Riemer. di-
cimus hanc L. non loqui de obligatione naturali, de qua no-
bis sermo est, sed quâ ratione debitum etiam inanè pro soluti-
one cedat adeuntibus hereditatem. Cum igitur peculiare hic
statuat Papinianus in hæreditatis aditione, ut nimirum soli-
dum ita consequi possit creditor, sequitur in aliis non soli-
dum.

C 2

dum

Fr.

dum regulariter, sed in quantum locupletior factus est pupillus, creditorem ejus consequi, per text sup. alleg. Quæ responsio cum superiori in effectu fermè eadem est. Sed modo dictis iterum maximè adversatur *l. cum illud 25. §. 1. D. quando dies legat. cedat.* Ex quo communiter concluditur, pupillum ex mutuo naturaliter obligari, etiam si locupletior factus non sit. Resp. Obligatio naturalis cu jus in *d. l.* fit mentio referenda est ad illud debitum quod postea contingere potest, si videlicet pupillus locupletior factus, pecuniam exsolvat: non verò ad debitum præsens, quippe quod nullum erat pupillo nec dum locupletiore facto per text. sup. alleg. Facillimè enim fieri potest ut pupillus pecuniam, quam sine tutoris autoritate mutuo accepit in negotiationem aliquam conferat, ex qua protinus locupletior non fit, sed interjecto longiori aliquo intervallo demum lucrum exinde nanciscatur. *add. Phil. Matth. & Dd. ibid. citatos.* Breviter deniq; in hac intricatissima controversia cum *Dn. Reinhard. Bachov. ad §. pupillus 8. §. de inutil. stipul.* ita concludimus: Pupillus qui est pubertati proximus, & satis intelligit quod actum est, & obligatur & non obligatur. Obligari videtur, quando obligatio naturalis in se quatenus ex consensu oritur, consideratur, & pupillus non longè à pubertate ponitur. Quatenus verò illa obligatio effectu pene pro nulla habetur eatenus pupillus non obligatur. Si enim omnes atque singulos effectus, quos naturalis obligatio producit, isti obligationi tribueremus, facilè in damnum pupilli vergeret, verbi causa quod naturaliter debetur compensari potest *l. etiam 6. D. de compensat.* E. & pupillo ob hoc debitum objici poterit compensatio. Item naturaliter debitum si fuerit solum repeti non potest *l. naturales 10. D. de O. & A. Schneidw. ad pr. §. de oblig. n. 23. & seq.* E. in pupillo quoq; cessabit repetitio, cum sit itidem effectus naturalis obligationis? At hoc jura non admittunt, nec patiuntur compensari aut retineri hoc debitum *l. quod pupillus 41 D. de condict. in debit.* ut perinde propterea sit, ac si pupillus naturaliter obligatus non esset. Et hoc ita statutum est jure in gratiam favoremq; *Personæ pupilli:* quo cessante cessat & ipsa dispositio. Si itaque pupillo promittente

te quis pro eo pignus dedit, aut fidejussor intercessit (quæ etiam naturali obligationi accedere trad Schneidvv. loc. supr. cit. Reinhard. Bachov. ad tit. f. eund. §. 2. n. 3. & seqq.) & pignus tenet, & fidejussor efficaciter conveniri potest l. Marcellus 25. D. fidejuss. l. si pupillus 127. de V. O. Jura enim, Pupillo tantum non aliis etiam volunt consultum: ideoq; quoad hoc obligationem pupilli naturalem integram relinquunt. Eo etiam pertinet quod obligatio pupillaris novari per alium, & pupillus tertii obligationem in præjudicium ejus novare potest l. i. supr. alleg. D. de Novation. Et ad hunc modum fœmina intercedens propter consensum absque omni dubio naturaliter obligatur: Sed quia SCtum Vellejanum talem impropat obligationem l. & primo 2 §. 1. & 2. D. ad SCt Vellej. l. quamvis 9. C. eod pro obligata effectum non habetur, & solutum ex causa intercessionis condicere potest, d. l. 9. & l. qui exceptionem 40 in pr. D. de condict. indebit.

L. VI.

Non vult heres esse) Hereditas scil. ex testamento vel ab intestato delata acquiritur vel adeundo, vel pro herede gerendo. Adire hereditatem, est profiteri se velle heredem esse, seu nudam voluntatem suscipiendæ hereditatis declarare vid. Fachin. lib 6. c. 50. Pro herede gerere est in rebus ad hereditatem, aut jus heredis pertinentibus aliquid tanquam heredem & dominum facere §. 6. Inst. de her. qual. & differ. Acquiritur itaq; hereditas animo & declaratione voluntatis, quæ fit vel verbis vel factis. Hæc quæ factis fit dicitur in specie gestio pro herede, gerere enim aliquid facere significat. Declaratio quæ fit verbis solet in specie aditio dici: licet dubio procul adire hereditatem in genere significet acquirere hereditatem, & proinde etiam gestio pro herede comprehendat arg. d. §. 6. Inst. de hered. qual. & differ. Minimè tamen Justinianus sibi contradicere videtur, dum pro herede gerere ait eum, qui quoquo modo vel re vel verbo voluntatem de hereditate adeunda declarat, Versiculus enim quoquo modo & accipiend⁹ est pro separata oratione, ut sciamus Justin. Imperat. repetere, quod antedixit adquiri hereditatem aut pro herede gerendo) quoquo modo heredi-

Fe:

reditatem aut pro herede gerendo (quoquo modo hereditas
adquiratur per declarationem voluntatis re vel facto, aut nuda
voluntate) & ita adquiratur per declarationem voluntatis, quæ
fit verbo, & sic referenda est hæc locutio ad ea quæ Superius ab
Imp. dicta sunt, quod nimirum his duobus modis heres quis fi-
eri possit. Aditio igitur hereditatis & pro herede gestio, ut ap-
pellationibus, ita & re ipsa in juris usu distincta sunt, quemad-
modum eruditè hoc explicant *Don. lib. 7. comm. jur. civ. c. 8. Reinb
Bachov. ad d. §. item extraneus 6 Inst. tit. alleg.* Etsi verè solo animo
hereditas adiri possit, nec dubium existit ullum, quin jure Ci-
vili quis heres factus intelligatur simulatq; oculum hereditati
adjecerit, eamq; sibi adquisitam velle animo constituerit *d. §. 6.
l. pro. her. 20. in pr. D. de acq. vel amit. her. l. si avia 6. c. de jur. del.* ve-
rissimum tamè est pro herede sese gerere videri posse neminem
neq; quasi heredem creditoribus obstructum esse quenquam, nisi
tale quippiam fecerit, ex quo heredem se esse negare non possit
l. 1. c. de rep. vel rest. her. Etenim gestio pro herede & facti est & a-
nimi *l. pro her. 20. in pr. §. 1. D. de acq. vel amit. her.* Atq; is demum
pro herede sese gerere dicitur, qui posteaquam heres esse vo-
luit, aliquid etiam quasi heres facit, veluti ædes hereditarias lo-
cat, hortos colit, prædia distrahit, vel alio quopiam facto ani-
mum suum declarat. *d. l. 20. d. §. 6* ex quibus textibus apparet,
hereditatem quidem adiri solo animo posse, sed gestionem pro
herede censerì non posse, nisi ad animi destinationem factum,
aliquod accesserit. Objicitur a. hic *l. ger. 88. D. de acq. vel amit. her.*
ubi dicitur *eum gerere pro her. qui animo agnoscit successionem licet
nihil hered. attingat.* R2 pro herede gerere sæpissimè pinguius ac-
cipi, veluti colere fundum, vendere res hereditarias: aliquando
paulo subtilius. Itemq; attingere aliquid hereditarium, eodem
modo aliquando *latius*, aliquando *strictius*, quemadmodum
in d. l. 88. negatur aliquid attingere hereditarium, qui retinet do-
mum pignori datam ut hereditariam, aut possidet rem aliquam
alienam hereditariam, qui tamen verbis in latiori significatio-
ne acceptis revera attingere dicitur, & rectè aliquid heredita-
rium: siquidem hæc utiq; sunt facti nec consistunt in declarati-
one nudæ voluntatis, cum citra verba illa perficiantur *vid. Phil.
Matb. hic n. 8 & seq.* Sed jam quæritur: utrum quemadmodum
nuda voluntate adquiratur, ita eadem etiam amittatur, sive re-
pudi-

itas
uda
qva
s ab
is fi
ap-
ad-
einb
mo
Ci-
rati
S. 6.
ve-
em
nifi
fsit
ca-
um
vo-
lo-
ni-
et,
oro
m,
er.
cet
ac-
do
em
n.
o-
m
o-
a-
ti-
il.
m
e.
a-
.

pu dietur hereditas? *¶ Cuius in h. l. 6. respondet quod sic: Non inquit vult heres esse, qui ad aliam transferre voluit hereditatem. Ex subsequen-
tibus res erit manifesta.*

Qui ad alium transferre voluit) Hæc verba dupliciter intelli-
gi possunt. Primò simpliciter pro nuda voluntate: ut quia declara-
vit voluntatem suam esse, quod hereditas in alium transferatur.
arg. l. si quis ita her. 82. D. de her. inst. In qua lege explicatio hæc e-
xemplificari potest, ibi n. heres sub conditione institutus, si legiti-
mus heres, hereditatem vendicare nolit, hereditatem nanciscitur
atq; acquirit. Nam si legitimus consentiat, ut hereditas in here-
dem institutum transferatur, apparet quod non velit esse heres, ut
hic dicitur. Secundò illa verba: voluit transferre intelligi possunt
cum effectu, ita quod re ipsa hereditatem aliquis in alium trans-
tulerit. Voluntas n. ab ipso facto separata est & distinguitur *arg. l.
promis. stichi 21. §. const. 2. D. de pec. const. c. 1. X. de eo qui mit. in poss. add.
dec. hic num. 3. & seqq.* Translatio autem hereditatis tam gratis
quam accepto pretio fieri potest. *Petr. Fabr. hic n. 10.* Cæterum
quæ sit sententia *hujus leg. 6.* perspicuè cognosci potest ex *l. fuit
quest. 24. D. de acquir. vel omit. hereditat. l. licet. 2. D. si quis omis. caus.
test.* quarum duarum legum inscriptiones, cum hujus nostræ legis
inscriptione ita congruunt, ut convenientius exemplum huic no-
stræ regulæ applicari nequeat. In allegatis n. legibus quæstionis
fuisse scribit *¶ Cuius Vlpian.* An is se pro herede gerere, ideo quod
peccuniam accepit, ne heres esset. Non n. vult heres esse ut dicitur
in hac regula, qui ad aliam transferre voluit hereditatem. De-
inde cum scriberet idem *Vlp. in l. sup. cit. 20. §. 1. D. de acq. vel omit. her.*
in dubium invocatum esse an is, se pro herede quoq; gerere vi-
deatur, qui servos hereditarios & hereditaria jumenta aut pascit
vel fundos, ædesve locat, aut ruinosas fulcit aut res tempore peri-
turas distrahit, non hoc animo quasi pro herede se gereret: sed
vel substituto, vel ab intestato venienti heredi prospiceret: Re-
spondit non videri hunc pro herede se gessisse, ideo quod pro he-
rede se gerere non tam sit facti quam animi *Dn. Carpz. in Juris for.
p. 3. c. it. d. 21. n. 1.* Non obstat huic regulæ quod qui in alium heredi-
tatem transferre vult, necesse sit ut ipse heres prius factus sit,
qui nemo plus juris in alium transferre potest quam ipse habuit,
nemo 54. add. l. quod nostrum 11. D. de R. J. Quia hic jus hereditatem
adquirentur transfertur *uti docet Stur. hic n. 10.* Sed jam concludi-
mus

24
Fe

mus hoc modo: quoties dubitatur an quis hereditatem adierit, de quo sæpe maximæ occurrere solent controversiæ, statim considerari oportet an gesserit aliquem actum, ex quo voluntas adeundi vel non adeundi appareat. Quoties verò quis hereditatem adiit, & ita semel heres factus est, is mutato consilio hereditatem ad alium transfere non potest propter regulam juris. Qui semel heres factus est heres esse non desinit *l. ei qui solvendo 88 in fin. D. de hered. inst.* Cui consentit *l. sicut maj. 4. c. de rep. hered.* Ubi idem statuitur de eo, qui hereditatem semel repudiavit: Nam & huic postea regressus nõ datur nisi 25. annis minor fuerit, quo casu in integrum restituitur, si per repudiationem istam se læsum esse probaverit. Idq; in herede extraneo obtinet, secus se res habet in herede suo. Hic enim, quando res hereditariæ adhuc sunt integræ, ipso jure non petita restitutione in integrũ, intra trium annorum spatium immiscere sese potest rebus istis, quibus antea abstinuerat, etiam si annum ætatis 25. excesserit *l. ult. C. de rep. her. Phil. Matth. hic n. 10. & seq. ad. Dn. Carpz. vid. Juriss. for. p. 3. c. 14. def. 21. n. 6.* Tantũ.

COROLLARIA.

- I. *Nomine emptionis & venditionis non continetur omnis alienatio.*
- II. *Emptio venditio solo perficitur consensu.*
- III. *Emptione perfecta, ne quidem cum arrbarum dispendio recedere ab ea licet.*
- IV. *Pactum non valet ut societas ad heredes transeat.*
- V. *Licitum est contrahentibus se invicem circumvenire sc. in emptione & venditione.*
- VI. *Mortuum communem in locum etiam invitis ceteris sociis inferre quis potest.*
- VII. *Ludo aliquem vincens ad restitutionem non tenetur.*
- VIII. *Sumptus studiorum causa filio subministrati non veniunt in collationem bonorum.*
- IX. *Mulier si fuerit certiorata de suo jure Scto Vellejano utiq; renunciare potest.*
- X. *Doctores & Licentiati à Comitibus Palatinis creati (qui vulgò Bullati vocantur) iisdem gaudent & fruuntur privilegiis, quibus illi qui in Academiis & universitatibus promoti & renunciati.*
- XI. *Lese majestatis crimen ultra autores etiam haud injuriosè extenditur.*
- XII. *Per peccato sicuti Curiam libentur, qui regno laqueo. n. terram cadit.*

X 2615918

VJ 17

DEO OPTIMO MAXIMO FORTUNANTE!
ENODATIO 1646 5 7.6. 16
LEG. IV. V. VI. TIT.

PANDECTARUM 16
POSTREMI,
Quæstionibus materiæ subjectæ
convenientibus illustrata & ad disputandum,

In Celeberrimâ Academiâ Wittebergensi,
Ex decreto atq; Autoritate Amplissimi
Collegij Juridici proposita.

ab
HENRICO COSELIO
de Pezlinovez J. U. D.

Respondente,
GEORGIO FRIDERICO Nageln
Hal: Sax.

Habebitur
Ad diem 7 Julij.
horis & loco consuetis.

WITTEBERGÆ,
Typis JOHANNIS RÔHNERI, Acad. Typogr.
ANNO M DC XLVI.

